

Gelein Biewenga neemt afscheid van Nij Bosma Zathe

‘Lichtonderzoek werd mijn persoonlijke liefhebberij’

Op 1 december neemt Gelein Biewenga afscheid van Melkveeproefbedrijf Nij Bosma Zathe. Als bedrijfsleider wel te verstaan – in zijn nieuwe functie als docent melkveehouderij aan de agrarische Hogeschool Van Hall Larenstein zal hij nauw betrokken blijven bij de ontwikkelingen op het proefbedrijf. Wat heeft volgens Biewenga tien jaar praktijkonderzoek de melkveehouderij opgeleverd?

Geesje Rotgers

In 2001 begon de pas afgestudeerde Gelein Biewenga als junior onderzoeker huisvesting en techniek bij het Praktijkonderzoek Veehouderij, tegenwoordig Livestoch Research van Wageningen UR. Een jaar later werd hij senior onderzoeker en richtte zich met name op de kennisoverdracht rondom stalbouw en mestvergisting. Weer enkele jaren later, in 2005, werd Biewenga bedrijfsleider van het Friese Nij Bosma Zathe, eerst nog samen met Durk Durkz. Hij was mede verantwoordelijk voor de verandering van koers van het melkveeproefbedrijf. De landelijke uitstraling werd ‘ingeruild’ voor een duidelijke regiofunctie. Daarnaast werd fors ingezet op kennisverspreiding, met als resultaat dat Nij Bosma Zathe zich tegenwoordig mag verheugen op lange rijen bezoekers, waaronder veel veehouders, maar ook ministers, staatssecretarissen en kamerleden laten zich hier bijpraten. In nauwe samenwerking met het Friese bedrijfsleven worden ook veel buitenlandse bezoekers ontvangen, die zich hier op de hoogste stellingen van ‘the state of the art’ van de Nederlandse melkveehouderij.

Mestvergisting als tweede bedrijfstak

Verder maakte de relatief vaste stroom aan onderzoeksgelden plaats voor onzekerheid over de budgetten. Voortaan moest het proefbedrijf zelf voldoende gelden uit onder meer de regio zien te verwerven. Dat laatste vereist een stabiele basis; het melkveebedrijf moet voldoende geld opleveren om neutraal te kunnen draaien. “Wij wilden daarom uitbreiden van honderd naar driehonderd koeien”, vertelt Biewenga. De laatste honderd koeien kwamen er niet; de zandstal bleek destijds te ambitieus. Een stevige tweede

financiële poot werd toen gevonden in de energie. Nij Bosma Zathe besloot te investeren in twee covergistinginstallaties. Biewenga: “Wij meenden hiermee in 2005 een mooie inkomstenbron te hebben gevonden. Nu, anno 2010, gebiedt de eerlijkheid te zeggen dat wij de situatie toen te rooskleurig hebben ingeschat. Wij zaten in de bloeifase van de economie en verwachtten dat de stroomprijzen verder zou stijgen. Daarnaast zouden er voldoende reststromen voorhanden zijn, zo bleek uit onze inventarisatie.” Het bleek echter ‘wishfull thinking’. De energieprijzen bleven redelijk stabiel en de wetgeving stond niet toe dat een aantal beoogde co-producten hun weg vonden naar de vergisters. Daardoor ontstond stevige concurrentie op de co-productenmarkt, waardoor de prijzen veel hoger uitvielen. Als er niets veranderd in de lijst van toegestane co-producten en er meer vergisters bijkomen, zal dat de prijzen van coproducten alleen maar verder opdrijven. “Met de kennis van nu zou ik heel voorzichtig zijn om weer een vergister te bouwen. Naast de toelating van co-producten, is ook het subsidiebeleid onbetrouwbaar gebleken. Als de overheid wil dat mestvergisting zich doorontwikkelt, dan is subsidie nodig. Met het huidige subsidiebeleid wordt in mijn beleving geen goede basis gelegd, waardoor het bedrijfsleven geen solide onderneming kan opbouwen. Het resultaat is: een minder snelle doorontwikkeling naar betere en efficiëntere technieken”, vervolgt Biewenga.

Hoewel hij kritisch is over de mestvergisting, gelooft hij toch dat energie uit biomassa veel toekomst heeft. “Doe een goede omgevingsanalyse, want soms liggen er voor bedrijven uitgelezen kansen voor bijvoorbeeld de afzet van warmte of de beschikbaarheid van co-producten, of kunnen

er unieke samenwerkingen ontstaan.” Een mooi voorbeeld daarvan is de ‘energiecentrale’ van Nij Bosma Zathe. Deze zet het biogas om in eenderde elektriciteit en tweederde warmte. Dankzij een “leuke samenwerking” met energiebedrijf Essent wordt bijvoorbeeld een hele woonwijk nabij Leeuwarden verwarmd.

Natuur en weidevogels

Nij Bosma Zathe staat bekend als weidevogelcentrum. De ambitie is om een moderne melkveehouderij te combineren met agrarisch natuurbeheer. In de afgelopen jaren is het op dit proefbedrijf bijvoorbeeld gelukt om de weidevogelstand gelijk te houden en sommige soorten zelfs te laten toenemen, dankzij mozaïekbeheer (afwisseling in gemaaid en ongemaaid perceel). Biewenga is blij dat er wat flexibiliteit in de starre beheersregels is verkregen. “Een ondernemer weet heel goed of er vogels in het perceel zitten. Op bijvoorbeeld 1 juli-land kun je soms best eerder maaien als je weet dat het land niet (meer) door vogels wordt gebruikt. Of juist later, als er nog veel vogels in zitten te broeden. Veel ondernemers vinden al die vogels machtig mooi en willen best wat doen voor het behoud daarvan.” Toch mag er wat hem betreft meer gebeuren rondom weidevogelbeheer. De manier waarop de nestenregistratie plaatsvindt is ouderwets: met een potlood wordt het nest op een kaartje aangegeven, nog net zoals vele jaren geleden. “Wij zouden meer moeten doen aan kennisontwikkeling rondom moderne technieken, zoals sensoren die reageren op nestwarmte en gps-technieken.” Ook ziet Biewenga mogelijkheden voor het aanwenden van de dikke fractie uit mestscheiding op weilanden. Net als vaste mest is dit attractief voor weidevogels, denkt hij. Voor de aanwending van vaste mest geldt een beheersvergoeding. Als gescheiden mest eenzelfde attractieve werking heeft op weidevogels, zou de beheersvergoeding voor vaste mest de kosten van mestscheiding (deels) kunnen dekken.

Stalverlichting

Biewenga zat in de allerlaatste studiefase aan het Van Hall Instituut toen de MKZ uitbrak. Dat was in 2001. “Wij hadden op school een ‘ophokperiode’ en konden niet de praktijk in.” De afstudeeropdracht werd toen noodgedwongen vervangen door een literatuurstudie naar het effect van licht op koeien. Niemand geloofde in een effect. Op een paar mensen na. Een van hen was Biewenga zelf, die samen met Albert Winkel in een scriptie duidelijk maakte dat licht wel degelijk invloed heeft op de koe. Wageningen Universiteit bracht ‘het nieuws’ naar buiten, dat vervolgens gretig werd overgenomen door de praktijk. Een kleine tien jaar later werd er opnieuw aandacht besteed aan licht op Nij Bosma Zathe. Groepen koeien werden gehouden bij verschillende lichtkleuren. “Licht is mijn persoonlijke liefhebberij geworden”, zegt Biewenga. “Met dit onderwerp kwam ik hier binnen en met dit onderwerp sluit ik mijn loopbaan bij Nij Bosma Zathe af.” Biewenga gaat ‘terug’ naar Van Hall-Larenstein. Als docent melkveehouderij zal hij een groot deel van zijn tijd besteden aan het realiseren van het educatieprogramma Dairy Campus, waarin studenten steeds de nieuwste kennis uit het praktijkonderzoek krijgen gedoceerd. Dat het proefbedrijf een belangrijke schakel vormt in het nieuwe onderwijsprogramma, is een feit. “Mijn uitdaging is dan ook dat ik niet wegga van Nij Bosma Zathe”, besluit hij.



GELEIN BIEWENGA

“Mijn uitdaging is om niet weg te gaan bij Nij Bosma Zathe.” (Op de achtergrond ligt het melkveeproefbedrijf.)

Foto: Geesje Rotgers